

Wandelroute Katwijk aan Zee, Berkheide en Zuidduinen

Extra pit erin? Doorkruis de Kalahari!

Het globale verloop van de route die vanaf Katwijk zuidwaarts door de Zuidduinen voert. Bij 'keuzepunt' splitst de route zich in een hoofdroute en een alternatieve route. Keerpunt is bij Brasserie De Badmeester met kp23.

Deze rondwandeling voert vanaf Katwijk door de duinen van natuurgebied Berkheide. Het is erg mooi wandelen door deze Zuidduinen, die onderdeel zijn van Nationaal Park Hollandse Duinen. Wat (extra) pit voeg je aan de route toe door het mulle zandpad te kiezen door de Zwarte Pan, een sahara-achtig gebied, ook wel Kalahari genoemd.

INFORMATIE

Lengte wandelroute: 15 km (op meerdere plekken in te korten)

Start: Bushalte Nieuw Brittenburg tegenover Hotel Noordzee, Boulevard 72.

Dichterbij de Zuidduinen vind je nog halte Vuurbaakplein en halte Boulevard Zuid. Je slaat dan het traject over de boulevard (ca 500 m) over en begint de route bij TOP Katwijk Zuidduinen.

Alternatief: TOP Katwijk Zuidduinen, Sportlaan, Katwijk aan Zee. Vlakbij vind je kp70, ri Boulevard, waar fietspad en wandelroutes de duinen in voeren.

Markering: Grotendeels via knooppunten: rode pijlen/cijfers op gele ondergrond. Het deel door de Kalahari is gemarkeerd met houten palen met rode kop.

Tip: Download de app topogps in je telefoon plus de laag wandelknooppunten. Makkelijk bij het volgen van de route en hulpmiddel bij eventueel inkorten en uitbreiden ervan.

OV: O.a. bus 90. Stap uit bij halte Nieuw Brittenburg (of Vuurbaakplein of Boulevard-Zuid).

P: Ondergrondse parkeergarage 'Boulevard Zeezijde'. Klik hier voor de tarieven.

<https://www.zeezijdekatwijk.nl/parkeren/#:~:text=Parkeren%20op%20straat&text=Op%20de%20parkeerterreinen%20Noordduinen%20en,de%20parkeerterreinen%20Noordduinen%20en%20Zuidduinen>.

Horeca: Katwijk aan Zee, o.a. Strandpaviljoen Zee en Zon, Boulevard-Zeezijde 19, zeenzon.nl en Restaurant Kattukkerzandt, Boulevard Zeezijde 49, kattukkerzandt.nl.

Wassenaar: Brasserie De Badmeester, Wassenaarseslag 15, debadmeester.nl.

Honden: Niet toegestaan op het strand van 1 april tot 1 oktober tussen 9 - 19 uur. In de duinen verplicht aangelijnd.

ROUTEBESCHRIJVING

[1] t/m [11] verwijst naar een 'weetje' onderaan de routebeschrijving.

LA = linksaf; RA = rechtsaf; RD = rechtdoor; ri = richting; kp = knooppunt.

Knooppunten onderweg; 71 - 70 - 64 - 63 - 65 - 62 - 63 - 25 - (Kalahari) - 24 - 23 - 19 - 71 - 70.

NB De gpx-track volgt de HOOFDROUTE en niet de alternatieve route door de Kalahari.

1 = START: Vanaf halte Nieuw Brittenburg (of uitgang P) ga zuidwaarts over de Boulevard, de zee aan je rechterzijde. Na 50 m zie je in de duinstrook het beeld 'De Maatjes' [1]. Sla hier RA de duinen in en dan 2e pad LA, vlonderpad. Je wandelt nu over de ondergrondse parkeergarage van Katwijk aan Zee [2] ri kp71 (volg rode pijlen).

2 = Bij **kp71** volg kp70, verderop over de Boulevard. Einde, bij paviljoen Kattukkerzandt, LA meebuigen met de weg. Je komt bij **kp70**, met na 50 m informatiepunt TOP Katwijk Zuidduinen [3].

3 = Bij **kp70** volg kp64, voetpad langs fietspad en camping. Het uitzicht in de verte is op de Soefitempel in de duinen **[4]**. Steek fietspad over (pas op, hardrijders van rechts!) en hou op splitsing links aan, rode pijl wandelnetwerk.

4 = Bij **kp64** volg kp63. Bij **kp63** LA ri kp65. Volg rode pijlen, breed schelpenpad langs historische akkertjes **[5]**. Op driesprong RD. Aan je linkerhand ligt het Vlaggeduin **[6]**.

5 = Bij **kp65** RA ri kp62 en rechts aanhouden (witte pijl).
Heb jij het geluk een van 'The Small Three' te spotten **[7]**?

6 = Bij **kp62** RA volg eerst richting kp25. Na 270 m op Y-splitsing met steen 'Panbos' ga RD. Na 80 m op grassige driehoek RD (van netwerk af > wegens werkzaamheden is hier de doorgang naar kp25 afgesloten). Je komt weer bij kp63.

7 = Bij **kp63** ga scherp LA ri kp25. Prachtig pad, uitzicht over nat duingebied, onderdeel van waterwin- en natuurgebied Berkheide **[8]**. Uiteindelijk kom je bij kp25.

8 = Bij **kp25** ga RD even van het netwerk af, je passeert al snel een splitsing met naar rechts uitzicht over imposante resten van de Atlantikwall **[9]**.

Na ca 100 m, net vóór houten hek, aan linkerhand de plek waar de wall muur onder water verdwijnt, een mooie pauzeplek.

Keer terug naar splitsing en sla LA, eerst over dan paadje langs Atlantikwall, totaan T-splitsing.

9 = Op T-splitsing LA. Na 400 m kom je op splitsing met grote bruine bank en routepaaltje.

10 = KEUZEPUNT:

> **de hoofdroute** gaat over eenvoudige deels verharde paden: vervolg wandelnetwerk RD, en sla even voor einde pad (T-splitsing) LA, schelpenpad naast fietspad. Volg de rode pijlen. Na 1,8 km kom je bij kp24. Vervolg hierna de tekst onder **HOOFDRUTE**.

> een **alternatieve route door de Kalahari [10]**, ruim 1 km langer dan de hoofdroute en bijna compleet over (prachtige) paden door het mulle zand, gemarkeerd met rode houten paaltjes. Volg tekst hieronder. Bij kp24 vallen de routes weer samen.

ALTERNATIEVE ROUTE

Sla op splitsing met bruine bank LA (rood-wit markering / Laarzenpad), zandpad, verderop graspad. Volg alsmear de houten paaltjes met rode kop en daartussenin het spoor van voorgangers. Na 1,2 km wandel je voorbij aan een groot hek met klaphek aan je rechterzijde (ga niet door hek, maar passeer het).

Volg houten paaltjes. Mogelijk staat het pad onder water. Volg dan het alternatieve spoor dat links, parallel aan het hoofdspoor, loopt. Na 150 meter vallen de paden weer samen.

Na ca 400 m op splitsing van gemarkeerde paden en routepaaltje Staatsbosbeheer: ga RA, blauwe route richting hek. Ga hek door en steek RD het fietspad over, heuvel over. Dan eerste mogelijkheid RA, witte pijl, schelpenpad. Je komt uit bij kp24. Vervolg de tekst bij punt 11/**HOOFDRROUTE**.

HOOFDRROUTE:

11 = Voor beide routes: bij **kp24** volg kp23. Steek parkeerplaats naar schuin rechts over, dan trap op, duin over. Einde pad bij **kp23** RA ri kp19, onderlangs Brasserie De Badmeester. Je komt uit op het strand.

12 = Sla op het strand RA. Wandel alsmaar over het strand tot je na ca **4,5 km***) weer de bebouwing van Katwijk aan Zee ziet. Verlaat het strand bij strandpaviljoen Sisters Beach via de hoge trap die uitkomt bij restaurant Kattuckerzandt en sla LA de Boulevard op (RA om terug te keren naar P Top Katwijk Zuidduinen).

13 = Keer terug naar je startpunt via de Boulevard. Je passeert enkele fotogenieke beelden. In plaats van de Boulevard kun je de rode routepijl volgen via een parallelpad door de duinen met onderweg het EXPO DUNAatelier van de Kunstvereniging Katwijk **[11]**.

*) Wissel je het strand liever af met de duinen? Op verschillende plekken kun je via een strandafrit de duinen over. Volg dan het schelpenpad langs het fietspad in noordelijke richting. Je komt uit bij T-splitsing met links een bord 'Katwijk afslag 55'.

Sla hier LA/RA, vervolg schelpenpad. Na 750 m bij groot grasveld (camping) LA, fietspad oversteken (let op, hardrijders van links!) en RA, wandelpad langs fietspad. Einde pad bij kp70 LA ri kp71 (of RA terug naar P Katwijk Zuidduinen), verderop over de Boulevard.

Vervolg de routebeschrijving bij punt 13. **EINDE**

WEETJES

[1] De kunst van Katwijk

Katwijk is een oud vissersdorp, waar de garnalen eeuwenlang met paard en netten werden binnen gesleept. De hooggelegen boulevard is nu hotspot voor wandelaars, fietsers, surfers en schilders op weg naar de duinen of de zee. De robuuste vuurbaak (na de Brandaris de oudste van Nederland) en de Oude Kerk waren en zijn inspiratiebronnen voor vele kunstenaars. Zo ook de eeuwenoude traditie die in het helmgras wordt uitgebeeld. Een van

de fraaie beelden in deze duinstrook is kunstwerk 'De Maatjes', een bronzen beeld van Gerard Brouwer, duizend kilo zwaar. Een 'gewichtig' visitekaartje van Katwijk.

[2] Katwijk en de kust | Om de kustverdediging van Katwijk weer op sterkte te brengen, zijn de duinen zo'n tien jaar terug verzaaid én verplaatst, zodat Katwijk niet meer buiten de zeewering ligt. Het is een bijzondere, multifunctionele zeewering geworden die in 2015 werd opgeleverd: een dijk van 900 meter, vermomd als brede duinenrij met een ingebopuwde parkeergarage. Het strand is 100 meter richting zee verschoven, waarbij in feite een stuk zee werd ingepolderd. Ook een hele kunst, deze Dijk-in-Duin.

[3] Het toverwoord | 'Waar natuur de stad en de zee kust' is de slogan van Nationaal Park Hollandse Duinen. Op deze plek bij kp70/TOP Katwijk Zuidduinen zijn weinig woorden nodig om te snappen wat daarmee wordt bedoeld. Je verlaat hier de bebouwing en wandelt zo de Zuidduinen in. Het zijn jonge, hoge duinen van ongeveer duizend jaar oud. Landinwaarts - voorbij een strook bollenvelden en landgoederen - liggen veel oudere, door de wind afgetopte exemplaren. Toverwoord in duingebieden is 'dynamiek' - ook in de Zuidduinen. De wind moet er blazen, het zand moet stuiven, helm en zandzegge moeten zich erin vastbijten. Ook grote grazers die hier rondklossen helpen die dynamiek te bevorderen.

[4] Liefde en harmonie | Een okergele slagroomtoef boven op een duin? Het is de plek waar in 1922 de Indiër Harzat Inayat Khan een spirituele ervaring had. In 1970 werd de Soefitempel, Murad Hassil genoemd, gebouwd.

[5] Historische akkertjes | Hier en daar in de golvende duinen liggen vlakke, met struiken omzoomde terreintjes. Het zijn oude akkers van vissers en boeren, vroeger 'dellen' genoemd. Meyvogeldel was het aardappelveldje van Meyvogel, visser Guijt was eigenaar van de Guijtjesdel. De vissers gebruikten resten vis als mest.

[6] Vlaggeduin | De waarnemingspost op de top van het Vlaggeduin werd in opdracht van de Duitse bezetter gebouwd en maakt deel uit van de Atlantikwall. Het Vlaggeduin is het hoogste duintopje van Zuid-Holland. Je kijkt er uit over duingebied Berkheide waar een wirwar van paadjes langs vennen en zandverstuivingen slingert.

[7] The Small Three | In de Hollandse Duinen geen luipaard, leeuw, olifant, neushoorn en buffel, maar The Small Three: zandhagedis, konijn en tapuit. De tapuit tot slot is hét symbool van de Hollandse Duinen. Zijn favoriete stekkie is op een paaltje of struik. Het konijn houdt met zijn geknaag het terrein open, wat goed is voor de dynamiek en diversiteit van het gebied. De zandhagedis is het makkelijkst te spotten in mei als de groengekleurde mannetjes hun territorium verdedigen door de tegenstander tussen de kaken heen en weer te schudden.

[8] Berkheide en het stuivende zand | ‘Het duin rookt weer als een gek’, zeiden de boswachters vroeger als de zeewind zo hard blies dat het zand als slierten rook van de duintoppen werd geblazen. Dat betekende code rood voor omringende zeedorpen, want onderstuiven was altijd een risico. Berkheide is zo'n ondergestoven dorp. Het werd rond 1400 gesticht door de Raephorsten en het leefde van de visvangst en het haringkaken. Berkheide komt nog wel op de kaart voor, maar dan als naam voor het fraaie natuurgebied tussen Katwijk en Wassenaar.

En waarom de burens Berkheide niet hielpen ... Berkheide was een gehate nieuwkomer en concurrent op zee voor Katwijk en Scheveningen. Maar Berkheide groef haar eigen zandgraf door de Heer Van Wassenaer, controleur helmbeplanting, wat steekgeld toe te schuiven. Rond Berkheide hoefden de bewoners van het nieuwe zeedorp vervolgens geen helmgras te planten. Rond 1600 ging dat mis. De zandwolf sloeg toe, Berkheide ging kopje onder, geen buur die een handje hielp. Nu gaan de handen weer op elkaar voor Berkheide, het is een waardevol natuur- en waterwingebied*) en populair bij meer dan honderd soorten broedvogels.

**) Om aan de groeiende drinkwatervraag te voorzien, moet Berkheide jaarlijks 7 miljard liter extra drinkwater leveren. Om dit te realiseren vinden er tot maart 2025 werkzaamheden plaats aan de waterwinputten.*

[9] Stuntvliegers | Wat maar niet wil onderstuiven zijn de bunkers en andere verdedigingswerken van de Atlantikwall, de 5000 kilometer lange muur tussen Noorwegen en Spanje die de Duitse bezetter aanlegde om de invasie van de geallieerden te verhinderen. In de bunkers schuilen vleermuizen die je op een zwoele avond ziet stuntvliegen langs de duinmeertjes. In de winter zijn de bunkers een prima pauzeplek. Tijd voor thee of glühwein uit de wind.

[10] Kalahari | Je staat op het punt de Zwarte Pan door te steken. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Locals noemen het de Kalahari, naar de halfwoestijn in het zuiden van Afrika. Het is jaren geleden afgeplagd om het zand te laten stuiven. Want stuiven betekent dynamiek en dynamiek betekent biodiversiteit. Ook om die reden, dynamiek, grazen er hier runderen, prachtige roodbruine hooglanders. Met hun hoeven woelen ze de bodem om, om vastgroei te voorkomen. Vandaar dat ook wandelaars welkom zijn op de mulle (bewegwijzerde) zandpaden. Klos er maar op los.

[11] EXPO DUNAatelier | De kunstvereniging bestaat al sinds 1908 en organiseert jaarlijks begin zomer een expositie van plein-airschilderkunst. Beroemde leden waren Sluiter, Toorop en Israëls. www.schilderenaanzee.nl.

Route en teksten: Nanda Raaphorst, www.nandaraaphorst.nl, nraaphorst1961@gmail.com